

PRINCIPY PRÁVNÍHO MYŠLENÍ

GLOBALIZACE A EVROPEIZACE
PRÁVA
A OTEVŘENÉ PRÁVNÍ POJMY

*Snímky slouží k orientaci posluchačů přednášek
a k činění si poznámek.
Nenahrazují přednášky, učebnice ani cvičebnice.*

verze 1.2 (2008)

© Ivo Telec, 2007

TEMATICKÝ OBSAH

1. Globální sjednocování soukromého práva
2. Mezinárodní smlouvy a mezinárodní organizace
3. Sjednocovací význam otevřených právních pojmů
4. Sjednocování judikatury
5. Sjednocování a sladování soukromého práva v Evropské unii

SROVNÁVACÍ VĚDA SOUKROMÉHO PRÁVA

- **Devíza**
Lex multiplex ius unum
- **Cíl**
 1. **sjednocení** (unifikace) soukromého práva
 2. **sladění** (harmonizace) soukromého práva
srv. též rezoluce EP (1989 a násl.)
 3. **přiblížení** (aproximace) soukromého práva

SJEDNOCOVÁNÍ SOUKROMÉHO PRÁVA

- **Sjednocování právních norem**
- **Sjednocování judikatury**
- **Sjednocování soukromoprávních doktrín**

- **Společný základní světonázor a všelidské hodnoty**
- **Pojem práva a soukromého práva zvlášť**
- **Teorie pramenů práva**
- **Právní metodologie**
 - a. tvorby práva
 - b. výkladu práva
 - c. používání práva
- **Teorie argumentace**
- **Teorie legitimace práva (ospravedlnění)**

GLOBALIZACE SOUKROMÉHO PRÁVA

- **Světové sjednocování (unifikace):**
 1. **práva občanského**
 - ✓ mezinárodní smlouvy
 2. **práva obchodního**
 - ✓ mezinárodní smlouvy
 - ✓ *lex mercatoria* aj. *soft law*; např. *zásady mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT (1994, 2004)*
- **Volba práva u závazků s cizím prvkem**

SVĚTOVÉ NEBO EVROPSKÉ MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE

- **Spojené národy (UN) v New Yorku**
 - > Výbor pro práva dítěte
 - > Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo (UNCITRAL)
- **Haagská konference mezinárodního práva soukromého v Haagu**
- **Mezinárodní ústav pro sjednocení soukromého práva (UNIDROIT) v Římě**
- **Rada Evropy (CE) ve Štrasburku**

←

- **Mezinárodní organizace práce (ILO)** v Ženevě
- **Světová obchodní organizace (WTO)** v Ženevě
- **Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO/OMPI)** v Ženevě
- **Evropská patentová organizace (EPO)** v Mnichově
- **Eurasijská patentová organizace (EAPO)** v Moskvě aj.

SVĚTOVÉ MEZINÁRODNÍ SMLOUVY

- **Spojené národy**
hard law:
 1. *Úmluva o právech dítěte* (1989)
(č. 104/91 Sb.)
 2. *Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží* (1981)
(č. 160/91 Sb.)

„PRÁVO NENÍ TEXT“

- **Sjednocování soukromého práva jednotným výkladem:** 😊
 1. mezinárodních **smluv**
 2. právních **předpisů**
 3. právních **jednání** (úkonů)
 4. právních **rozhodnutí**; zejm. judikátů
- **Doktrinární význam světové právní vědy**
 - právní hermeneutika = umění výkladu práva

OTEVŘENÉ PRÁVNÍ POJMY

- **Sjednocování soukromého práva používáním otevřených právních pojmů**
 - ✓ *open concepts, open textures, např. dobrá víra*
 - ✓ generální klausule např. § 11 o. z.
 - ✓ překonávání odlišností soukromoprávních soustav skrze **společné právní jádro**
např. v EU
- **Doktrinární význam světové srovnávací vědy soukromého práva** (komparatistiky)

1. **zákonodárství nemá definovat** neurčité právní pojmy, ale ponechat jejich vymezení až na jejich **použití** na konkrétní budoucí případ
2. **judikatura nemá definovat** tyto pojmy, nýbrž je používat na konkrétní nastalý případ
3. **právní doktrína má definovat** tyto pojmy vymezením jejich účelu a obsahu

1. DOBRÁ VÍRA

- *Bona fides*
stav vlastního upřímného a pevného přesvědčení o subjektivním právu nebo o jednání po právu, pramenícího z objektivně ospravedlnitelných důvodů, kdy člověk nevěděl, neměl vědět nebo nemohl vědět o opaku, s nímž právní řád spojuje právní následky
např. vydržení práva, mala fide závazek vydat i užítky z bezdůvodného obohacení, zápisná překážka znám.

DOVOLÁNÍ SE DOBRÉ VÍRY

- **Soukromoprávní předpoklady**
 1. zákonem **nezakázané chování**
 2. dokázané tvrzení subjektivního stavu dobré víry jeho objektivizací ⇒

HLEDISKA

1. **fikce rozumného člověka**
srv. fikci průměrného spotřebitele či fikci odborníka
2. **běžná opatrnost**
např. nahlédnutí do katastru nemovitostí
 - věděl nebo vědět měl a mohl, že není vlastníkem pozemku
srv. koupi zboží od nevlastníka (§ 446 obch. z.)

- **Dobrá víra**
good faith
- **Špatná víra**
bad faith
- **Zlá víra**
(zlý úmysl)

- **Německo:**
Guter Glaube = subjektivní dobrá víry (stav)
např. držitele věci v to, že mu patří

Treu und Glaube = **zásada dobré víry:**
 1. čestnost
 2. věrnost
 3. předvídatelnost druhou stranou
 4. zřetel na zájem druhé strany
 5. odůvodněný spoleh na druhou stranu
(*reasonable reliance*)

2. DOBRÉ MRAVY

- *Boni mores*

způsoby chování bez újmy jinému člověku,
zvířeti nebo přírodě,
s nimiž právní řád spojuje právní následky

*např. negativně překážka platnosti smlouvy
nebo výkonu práva, zápisná překážka
známková*

3. VEŘEJNÁ MORÁLKA

- *Public morality*

veřejné povědomí o chování,
které není způsobilé veřejně pohoršit,
s nímž právní řád spojuje právní následky

*např. negativně zápisná překážka průmyslově
vzorová*

4. VEŘEJNÝ POŘÁDEK

- *Ordre public*

stav věcí,
vylučující nebezpečí veřejné poruchy
způsobilé ohrozit kohokoli,
s nímž právní řád spojuje právní následky

*např. negativně zápisná překážka známková;
výhrada v soukromém právu mezinárodním*

ODSTRAŇOVÁNÍ TVRDOSTI

- **Tvrdość (*hardship*) práva soukromého**

×

1. kontextualismus podle okolností případu
2. používání otevřených právních pojmů (generální klausule)
3. ústavně konformní výklad
4. *rebus sic stantibus*

smlouva uzavřena za konkrétního stavu s následnou
změnou okolností

- ☛ zánik závazku § 50a/3 o. z., 292/5 obč. z.
- ☛ změna závazku soudem § 99 z. r.

- **Tvrdość zákona práva veřejného**

×

rozhodnutí na základě správního uvážení
v jednotlivé věci

*např. v individuální věci práva sociálního
zabezpečení*

z. č. 187/06 Sb., o nemocen. pojištění, aj.

NOTORIETY

- Skutečnosti **obecně známé**,
které netřeba dokazovat (§ 122 o. s. ř.)

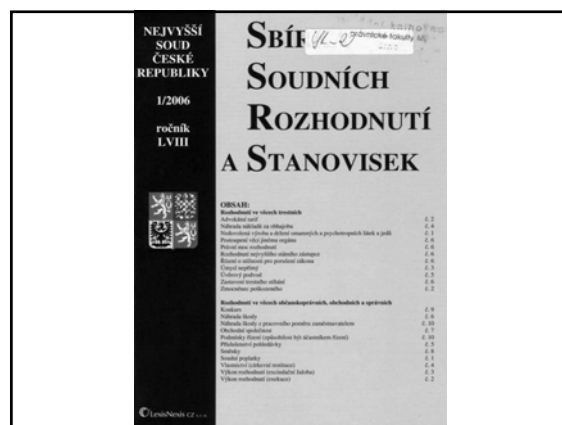
- a. přírodní, *např. sled ročních období*
- b. společenské, *např. sled dnů v týdnu*

- **Zásadní nepatřičnost** v právu trestním

☛ *in dubio pro reo*

SJEDNOCOVÁNÍ JUDIKATURY

- **Evropský soud pro lidská práva** ve Štrasburku
- **Nejvyšší soud** v Brně
 - ✓ stanoviska ke sjednocování rozhodování soudů v civilních věcech ☹
 - ✓ Sb. soud. rozh. a stan.

- **Soudní rozhodnutí zásadního významu po právní stránce**
 1. právní otázka zásadního významu (pro věc **určující**)
 2. odpověď na ni má **obecný dopad** na všechny případy **obdobné** povahy

EVROPEIZACE SOUKROMÉHO PRÁVA

- **Rada Evropy**
 - ✓ mezinárodní smlouvy, *např. Evropská úmluva o právním postavení dětí narozených mimo manželství* (1975), (č. 47/01 Sb. m. s.)
 - ✓ doporučení
- **Evropská společenství**
 - ✓ **prvotní zdroj**: mezinárodní smlouvy
 - ✓ **druhotný** (odvozený) zdroj: nařízení, směrnice, rozhodnutí, stanoviska a doporučení

PRÁVO EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

1. **bezprostřední použitelnost** práva ES
2. **aplikační přednost** práva ES před státním zákonem; srv. čl. 10 Ú
3. **soukromoprávní odpovědnost státu** za škodu jedinci porušením práva ES
4. **bezprostřední účinek** práva ES v **soukromých** i veřejných poměrech

- **Sjednocování soukromých práv v ES, např.**
 - ✓ **právo korporační**
 1. evropské hospodářské zájmové sdružení (EHZS), (nař. 1985)
 2. evropská společnost (SE) a holdingová evropská společnost (nař. 2001)
 3. evropská družstevní společnost (nař. 2003)
 - ✓ **soukromé právo mezinárodní**
Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (1980), (č. 64/06, 21/07 Sb. m. s.)

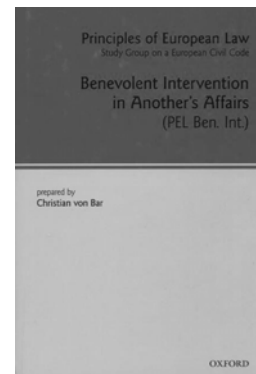
- **Sladřování soukromých práv v ES**
- ✓ právní síla a forma cílové **směrnice**
- ✓ **jednotný trh** €
vč. **soukromoprávní ochrany spotřebitele**
 - ☛ vše, co je mimo jednotný trh, zůstává stranou ES

IUS COMMUNE EUROPAEM

- **Evropské soukromé právo**
- ✓ společný referenční rámec
- ✓ evropský zákoník smluvního práva (ECC)
- ✓ principy evropského smluvního práva (PECL)
- ✓ principy evropského deliktčního práva (PETL)
- ✓ principy evropského práva nepříkázaného jednání (PEL Ben. Int.)
- ✓ principy evropského práva obchodního zastoupení, frančizy a distribučních smluv (PEL CAFDC)

- ✓ principy evropského práva smluv o službách (PEL SC)
 - ✓ principy evropského práva koupě (PELS)
 - ✓ principy evropského práva zajištění (PEL Pers. Sec.)
 - ✓ společné jádro soukromého práva v Evropě
 - ✓ evropský občanský zákoník
 - ✓ evropské rodinné právo
- = **mimostátní (odbornické) právo**
(*soft law*)

Např.:

<http://www.copecl.org/>

<http://www.sgecc.net/>

Foto:

Evropský soud pro lidská práva, Štrasburk, Alsasko,
Francie 2008
UNIDROIT/Unidroit, Kvirinál, Řím, Itálie 2002
Evropský parlament, Brusel, Belgie 2004
Evropský parlament, Štrasburk, Alsasko, Francie 2008

